

Vergaderjaar 2020–2021

33 529

Gaswinning

Nr. 844

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 februari 2021

In deze brief informeer ik uw Kamer over de voortgang van de versterkingsoperatie in Groningen en enkele daaraan gerelateerde onderwerpen. Het afgelopen jaar heb ik mij ingezet om de versterkingsoperatie te versnellen en de mogelijkheden tot eigen inbreng en regie van bewoners te vergroten. Daartoe zijn ook belangrijke besluiten genomen en afspraken gemaakt, waarvan de eerste resultaten zichtbaar beginnen te worden. Dit neemt niet weg dat er nog veel moet gebeuren om de belofte van duidelijkheid en perspectief voor de bewoners volledig in te lossen. Daarom reflecteer ik in deze brief – in aanvulling op het informeren van uw Kamer over actuele resultaten en ontwikkelingen – op de samenhang en betekenis van de ontwikkelingen, afspraken en besluiten van het afgelopen jaar voor de verdere voortgang.

Als bijlage bij deze brief gaan een factsheet van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) over de voortgang van de versterkingsoperatie in 2020, de rapportage Woningmarktontwikkelingen rondom het Groningenveld van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het advies van het «Toukomstpanel» over de besteding van € 100 mln. uit het Nationaal Programma Groningen (NPG)¹.

Cijfers versterkingsoperatie over 2020

Op 22 januari jl. heeft de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) het dashboard over december 2020 gepubliceerd². Met dit dashboard zijn ook de totaalcijfers van de versterkingsopgave in 2020 gepubliceerd (bijlage 1)³. Waar in maart 2020 in totaal 11 adressen versterkt waren opgeleverd, en in de eerste zes maanden van 2020 in totaal 110 adressen, zijn daar in de tweede helft van 2020 zijn 319 adressen bijgekomen. De NCG heeft de

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

² Zie <https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/over-ons/dashboard>

³ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

afgelopen periode een dataschoning uitgevoerd waarbij alle adressen in de werkvoorraad op de juiste registratie zijn gecontroleerd. Inclusief deze dataschoning komt het totaal geregistreerde aantal versterkt opgeleverde adressen in 2020 op 587. Hierin is een stijgende lijn te zien. Het is zaak om deze lijn nu door te zetten. Naast het aantal adressen waarbij de bouw is afgerond in 2020, zijn veel projecten in aanbouw. Op dit moment wordt bij 791 adressen de bouw voorbereid en zijn bij 512 adressen de bouwwerkzaamheden in uitvoering. Ook wordt bij 4434 adressen een uitvoeringsplan opgesteld voorafgaand aan de daadwerkelijke voorbereiding van de bouw. Deze plannen zijn de basis voor versterking of sloop/nieuwbouw en bieden de bewoners meer duidelijkheid in wat hun te wachten staat.

In 2020 zijn in totaal 2.883 opnames (2.200 in 2019) en 4.178 beoordelingen geregistreerd (1.013 in 2019). De ambitie om in 2020 4.000 opnames af te ronden is mede door de beperkingen als gevolg van de coronamaatregelen niet gehaald. Bij de beoordelingen is deze doelstelling wel gehaald (ook exclusief de cijfers uit de dataschoning).

Samengevat geven alle cijfers van 2020 een positief resultaat ten opzichte van een jaar geleden en staat een groot aantal adressen aan de vooravond van de versterking. Mede gelet op de bestuurlijke afspraken en de verschillende versnellingsmaatregelen zijn de signalen voor verdere versnelling in 2021 positief. De NCG schat in dat dit jaar circa 1.500 adressen versterkt zullen worden opgeleverd. Mits de typologie-aanpak binnen enkele maanden breed kan worden toegepast, kunnen in het eerste kwartaal van 2023 de laatste beoordelingen van adressen in de werkvoorraad worden afgerond. Zoals toegezegd wordt in het tweede kwartaal van dit jaar het meerjarig versterkingsplan (MJVP) vastgesteld. Het MJVP geeft een globale planning van de uitvoering van de totale versterkingsopgave.

Versnellingspakket

De eerste belangrijke stap in het jaar 2020 was de vaststelling van het Versnellingspakket⁴ door het Rijk en de regionale bestuurders op 23 januari, bestaande uit maatregelen om de versterkingsoperatie te versnellen, de regie van gemeenten te vergroten en het bewonersperspectief te verbeteren.

Bouwimpuls en praktijkaanpak

Onderdeel van dit pakket is de Bouwimpuls waarmee een impuls is gegeven aan de uitvoering van bestaande versterkingsadviezen uit batch 1581 en aan de praktijkaanpak van de versterking. Inmiddels is gestart met de eerste ca. 650 adressen van particuliere eigenaren en woningbouwcorporaties. De meeste bewoners zijn enthousiast en kiezen ervoor om door te gaan met de Bouwimpuls (ruim 85%). Er zijn inmiddels voor 90 adressen met eigenaren uitvoeringplannen uitgewerkt die voor besluitvorming aan de NCG worden voorgelegd. Voor 19 van deze adressen is door de NCG inmiddels een meeromvattend besluit genomen. Deze besluiten zijn gebaseerd op de situatie van de bewoner van voor de nieuwe bestuurlijke afspraken van 6 november 2020⁵. Daarom wordt met de eigenaren/bewoners opnieuw contact gezocht om de nieuwe opties door te nemen die deze afspraken hen bieden. Hierbij geldt het uitgangspunt dat de bewoner maximale keuzevrijheid heeft en gedane toezeggingen van kracht blijven.

⁴ Kamerstuk 33 529, nr. 718

⁵ Kamerstuk 33 529, nr. 830

Typologie-aanpak

Als onderdeel van het Versnellingspakket zijn ook afspraken gemaakt over de verdere ontwikkeling en toepassing van de typologie-aanpak. Naar verwachting kan daarmee fors tempo worden gemaakt in de uitvoering van de versterkingsopgave. Het Adviescollege Veiligheid Groningen (ACVG) heeft dit op 17 november 2020 bevestigd en positief geadviseerd over de toepassing van de typologie-aanpak⁶. Wel acht het ACVG nog een beperkt aantal aanvullingen en controles noodzakelijk. TNO en ACVG verwachten dat deze aanvullingen en controles in april 2020 afgerond zijn. Het advies van het ACVG biedt wel ruimte voor de start van een fasegewijze invoering van de typologie door de NCG om zo snel mogelijk de eerste ervaringen met typologie op te doen. Concreet betekent dit dat voor een beperkt deel van de huizen binnenkort een inspectie ten behoeve van typologietoedeling wordt uitgevoerd. Het streven is dat gemeenten en NCG de betreffende bewoners begin februari informeren over deze eerste fase. De ambitie is dat NCG vanaf het tweede kwartaal verder gaat met de bredere uitrol van de typologie-aanpak zodat deze op grotere schaal kan worden toegepast.

Koopinstrument en onderzoek woningmarkt

Een ander belangrijk element in het Versnellingspakket is de verruiming van de voorwaarden van het Koopinstrument, de opkoopregeling voor langdurig te koop staande woningen in het aardbevingsgebied. In verband met de transitie van de NCG naar een uitvoeringsorganisaties heb ik het opdrachtgeverschap van de NCG overgenomen voor de onderzoeken van het CBS naar ontwikkelingen op de Groningse woningmarkt, dat met het oog op het Koopinstrument wordt uitgevoerd⁷. Het meest recente rapport in deze reeks gaat als bijlage 2 bij deze brief. De onderzoeksperiode ziet toe op het eerste kwartaal van 1995 tot en met het tweede kwartaal van 2020. In het gebied rond het Groningenveld is, net als in de rest van Nederland, eerst een periode van neergang van de woningmarkt te zien (de kredietcrisis) en daarna een periode van herstel. Dit herstel zet nog steeds door en er zijn inmiddels ook tekenen van krapte te zien: in alle gebieden zijn de verkoopprijzen weer gestegen, zijn de verkoopprijzen dichterbij de vraagprijzen komen te liggen en is het aantal te koop staande woningen verder afgenomen. Ondanks de komst van het coronavirus in het eerste kwartaal van 2020, lijkt er geen effect te zijn op de woningmarkt in het onderzoeksgebied, net zoals in de rest van Nederland. Het volgende rapport wordt in december 2021 verwacht.

Het woningmarktonderzoek wordt gebruikt om mede te bepalen of het Koopinstrument nog steeds voorziet in de behoefte of dat een aanpassing nodig is. In het kader van het Versnellingspakket is het Koopinstrument uitgebreid naar twee aanvraagrondes per jaar in plaats van één en werd het budget per aanvraagronde vastgesteld op € 10 mln., met de afspraak dat dit het volgende jaar verlaagd zal worden naar € 5 mln. per aanvraagronde indien het aantal aanvragen meevalt. In de aanvraagrondes van 2020 zijn 32 en 13 aanvragen ontvangen. De dalende lijn in het aantal aanvragen is vanaf de start van het Koopinstrument in 2016 ingezet en correspondeert met de ontwikkeling op de woningmarkt. Vanaf dit jaar zal daarom een budget van € 5 mln. per aanvraagronde worden gehanteerd. Bij de uitvoering houd ik uiteraard vinger aan de pols om – als het aantal aanvragen fors toeneemt – te bekijken of het beschikbare budget moet worden opgehoogd.

⁶ Kamerstuk 33 529, nr. 841

⁷ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

Nieuwe inzichten en bestuurlijke afspraken

De afgelopen jaren is toenemend kennis opgedaan over de versterking van gebouwen. Hierdoor kan steeds sneller en beter worden bepaald wat nodig is voor de veiligheid. Door deze nieuwe wetenschappelijke inzichten en de versnelde afbouw van de gaswinning uit het Groningenveld, hoeven huizen in Groningen veelal niet of minder ingrijpend te worden versterkt dan eerder werd verwacht om te voldoen aan de veiligheidsnorm van 10^{-5} (de Meijdamnorm). Deze nieuwe inzichten zijn verwerkt in de actualisering van de Nationale Praktijkrichtlijn (NPR) voor het aardbevingsbestendig maken van gebouwen. Dit is goed nieuws voor de veiligheid in het gebied en zorgt voor versnelling in de operatie, maar bracht ook nieuwe uitdagingen mee. Dit geldt met name voor de verschillen die in wijken of dorpen ontstaan tussen huizen die op basis van eerdere versies van de NPR zwaar worden versterkt of nieuw gebouwd enerzijds, en huizen waar volgens de nieuwste inzichten geen of slechts beperkte versterkingsmaatregelen nodig zijn anderzijds. Daarom is in de nieuwe bestuurlijke afspraken van 6 november 2020⁸ waarin ruimte is gecreëerd om deze verschillen te minimaliseren. Vooruitlopend hierop zijn specifieke afspraken gemaakt over onder meer het Hart van Opwierde (Appingedam) en de Zandplatenbuurt Zuid (Delfzijl). Daarnaast zijn afspraken gemaakt over financiële tegemoetkomingen ten behoeve van woningverbetering en -verduurzaming. Deze nieuwe vraagstukken gaan niet meer alleen over veiligheid in verband met de gaswinning waarvoor de kosten bij NAM in rekening worden gebracht. Daarom heeft het kabinet aanvullend € 1,42 mld. uitgetrokken om uitvoering van de afspraken mogelijk te maken.

Communicatie met bewoners

Duidelijke communicatie met bewoners over de versterkingsoperatie is een belangrijk onderdeel dat doorlopend aandacht verdient, zeker nu veel bewoners door de bestuurlijke afspraken van november aanvullende opties en keuzemogelijkheden krijgen. Daarom is een Kernteam Communicatie ingericht van Rijk, regio, woningcorporaties en de NCG om te zorgen voor duidelijke en eenduidige communicatie door medewerkers van de NCG, gemeenten en woningcorporaties.

De ongeveer 4.300 particuliere eigenaren die een versterkingsadvies voor hun woning hebben of binnenkort krijgen en die gebruik kunnen maken van een nieuwe beoordeling met de nieuwe inzichten («categorie A» in de bestuurlijke afspraken) zijn rond 1 januari jl. individueel per brief geïnformeerd. Huurders van woningen waarvoor een versterkingsadvies beschikbaar is hebben aansluitend een brief van hun woningcorporatie ontvangen. Zoals eerder bericht is het streven de bewoners van adressen die in aanmerking komen voor clustering en maatwerk («categorie B») uiterlijk 1 maart a.s. individueel te informeren. Huurders in deze categorie krijgen zo snel mogelijk aansluitend daarop een brief van hun corporatie. De overige eigenaren van woningen waarvoor nog geen beoordeling beschikbaar is en waarvan een belangrijk deel ook nog geen opname heeft gehad («categorie C») krijgen voor 1 mei een persoonlijke brief. Ook de uitvoering van de communicatie voor deze twee groepen eigenaren ligt op schema.

Van diverse kanten zijn aanbevelingen gedaan – onder meer de Nationale ombudsman en Gronings Perspectief – over de communicatie met bewoners in de versterkingsopgave. Met de bestuurlijke afspraken heb ik met de regio afgesproken dat wij alle bewoners in de versterkingsopgave

⁸ Kamerstuk 33 529, nr. 830

voor de zomer van 2021 hebben geïnformeerd over de mogelijkheden die op hun situatie van toepassing zijn en de beschikbare vergoedingen. Om de kwaliteit van de communicatie daarbij goed te kunnen volgen ontwikkel ik met de NCG een monitor naar de tevredenheid van bewoners in de versterkingsopgave, conform de motie van het lid Agnes Mulder c.s.⁹. Ik ben voornemens uw Kamer rond de zomer van 2021 de eerste rapportage aan te bieden.

Kennis en onderzoek

Zoals hiervoor al aangegeven heeft de NCG in verband met de transitie naar een uitvoeringsorganisatie ook taken afgestoten. Dit geldt voor een deel ook voor het onderwerp kennis en onderzoek. In overleg met de regio en de NCG heb ik besloten dat ik opdrachtgever word voor het onderzoekstraject Gronings Perspectief en het Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen. De financiering van deze onderzoeksprogramma's liep eind 2020 af. Deze onderzoeksprogramma's zijn verlengd tot en met 2022, waarbij de subsidieaanvragen uiteraard zijn aangepast naar de laatste stand van zaken in het dossier. In overleg met de NCG heb ik besloten de financiering van het kennisplatform «BuildinG» wel onder opdrachtgeverschap van de NCG te laten. Dit kennisplatform richt zich op de technische aspecten van de versterkingsoperatie, wat goed past bij de uitvoeringsorganisatie die de NCG is geworden. Op alle drie de onderzoeksprogramma's heb ik de regio uitgenodigd om ook een bijdrage te leveren. Ik verwacht hier de komende maanden meer duidelijkheid over.

«Toukomst»

Vanuit het Nationaal Programma Groningen (NPG) is sinds 2019 gewerkt aan de vormgeving van het deel waar bewonersparticipatie centraal staat. In de eerste fase zijn 900 ideeën opgehaald bij bewoners. De ideeën zijn gebundeld en uitgewerkt tot 59 projecten, waar Groningers op konden stemmen. Dat is ruim 30.000 keer gebeurd. Vervolgens is een Toukomst-panel gevormd, een groep Groningers waarvan de samenstelling na aanmelding is bepaald via loting. Dit panel heeft een advies opgeleverd dat ik uw Kamer hierbij ter informatie doe toekomen. Op basis van dit advies en de opgedane ideeën is het Toukomstbeeld opgesteld dat aan provincie en gemeenten wordt aangeboden ter inspiratie bij te maken beleid. Beide documenten gaan als bijlage bij deze brief¹⁰.

Het doet mij deugd dat het is gelukt om deze participatie van bewoners zo vorm te geven dat zij daadwerkelijk zijn betrokken bij zowel de ontwikkeling van ideeën als het beoordelen van projecten. Ik complimenteer daarvoor bij deze graag de NPG-organisatie en iedereen die bij Toukomst betrokken is. Ik zal in het NPG-bestuur bepleiten dit advies te omarmen en de bewoners nadrukkelijk ook te betrekken bij de uitvoering, zodat dit echt van de Groningers blijft.

Tot slot

In november 2020 hebben rijk en regio duidelijke afspraken gemaakt over het vervolg van de versterkingsoperatie en over aanvullende investeringen in het gebied. Bewoners in de versterking krijgen voor de zomer van 2021 duidelijkheid over de mogelijkheden die op hun situatie van toepassing zijn. De NCG is er als uitvoeringsorganisatie in geslaagd het tempo van de versterking structureel te verhogen en dit tempo zal de komende maanden met de toepassing van de typologie-aanpak verder

⁹ Kamerstuk 33 529, nr. 818

¹⁰ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

worden opgevoerd. Terwijl voor de veiligheid steeds minder versterking noodzakelijk is, is met de bestuurlijke afspraken en eerder met het NPG ruimte gemaakt om te investeren in verbetering en verduurzaming van woningen en economische ontwikkeling. In de bestuurlijke afspraken is in aanvulling daarop de Toekomstagenda Groningen aangekondigd, waarmee Rijk en regio een langjarig partnerschap aangaan op onderwerpen als woningbouw, energietransitie en regionale economie. Deze Toekomstagenda wordt een dezer dagen vastgesteld en aan uw Kamer gezonden.

Er is uiteraard nog veel werk te verzetten. De inwoners en bestuurders van Groningen kunnen er daarbij op rekenen dat het kabinet hen daarbij structureel blijft ondersteunen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K.H. Ollongren